

Norges gjennomføring og bidrag til å oppfylle globale mål for natur

Naturavtalens mål 15:

Treffe juridiske, administrative eller politiske tiltak for å oppmuntre og tilrettelegge for næringslivet, og særlig sikre at store og transnasjonale selskaper og finansinstitusjoner

- regelmessig overvåker, vurderer og åpent opplyser om sine risikoer, sin avhengighet og sin påvirkning knyttet til naturmangfold, inkludert med krav til alle store og transnasjonale selskapers og finansinstitusjoners virksomhet, forsynings- og verdikjeder og porteføljer,
- gir forbrukere nødvendige opplysninger for å fremme bærekraftige forbruksmønstre,
- rapporterer om etterlevelse av gjeldende regelverk og tiltak for tilgang og fordeling av fordeler, der det er relevant,

for i økende grad å redusere negative konsekvenser for naturmangfold, øke positive virkninger, redusere naturrelatert risiko for virksomheter og finansinstitusjoner, og fremme tiltak for å sikre bærekraftige produksjonsmønstre.

Miljødirektoratet	Direktoratsgruppe
Tiltak og virkemidler i dag (Status) (deloppdrag 3)	
3.1 Tiltak og virkemidler nevnt i Natur for livet	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p>Omtale i Natur for livet: <i>Næringslivet kan bidra til å redusere miljøbelastninger gjennom mer miljøvennlig og ressurseffektiv drift i egen virksomhet. Selskaper kan også utvikle prosesser eller teknologier for å anvende knappe ressurser mer effektivt og redusere klimagassutslipp. Høye miljøstandarder hos leverandører og i verdikjeden er også sentralt i et miljømessig samfunnsansvar. Dette gjelder for alle selskaper, uavhengig av eierskap. (s. 70)</i></p> <p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfylt</p> <p>Landbruksdirektoratet:</p> <p>Jordbruket:</p> <p>Tiltak jordbruk:</p> <p>Tilskudd i regionalt miljøprogram (RMP):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slått av slåttemyr og slåttemark (utvalgte naturtyper) Formålet med tilskuddet er å stimulere til slått av de utvalgte naturtypene slåttemyr og slåttemark for å ivareta eller forbedre naturtypen. - Brenning av kystlynghei Formålet med tilskuddet er å stimulere til at naturtypen kystlynghei blir ivaretatt gjennom beiting. - Beiting av kystlynghei Formålet med tilskuddet er å stimulere til at områder med kystlynghei blir brent. Lyngbrenning er nødvendig for få en foryngelse av røsslyngen slik at kvaliteten på lyngbeitene opprettholdes, samt å hindre oppslag av busker og trær som beitedyrene ikke har holdt nede. - Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer Formålet med tilskuddet er å stimulere til slått eller beite av arealer med særlig verdi for plante- og dyrelivet, opparbeidet gjennom tidligere tiders jordbruksdrift. - Skjøtsel av trua naturtyper

Formålet med tilskuddet er å stimulere til beite eller rydding og slått for å ta vare på trua naturtyper som er kulturbetinget. Trua naturtyper er definert etter Norsk rødliste for naturtyper 2018. Dette tiltaket vil kun gjelde trua naturtyper som er i jordbrukslandskapet, som er avhengig av slått/rydding eller beite for å bli ivaretatt.

- Skjøtsel av styvingstrær

Formålet med tilskuddet er at styvingstrær, som er viktige for biologisk mangfold og som del av jordbrukets kulturlandskap, blir skjøttet og ivaretatt.

- Soner for pollinerende insekter

Formålet med tilskuddet er å bedre livsbetingelsene for ville pollinatorer i jordbrukslandskapet ved å ha et mangfold av vekster som kan øke tilgangen på næring for insektene.

Virkemidler jordbruk:

Økonomiske virkemidler:

Klima- og miljøprogrammet:

Klima- og miljøprogrammet er en ordning som gir støtte til prosjekter som retter seg mot jordbrukets klima- og miljøutfordringer. Mottakere av prosjektstøtten er primært FoU-organ, rådgivning og ulike organisasjoner. Prosjektene omfatter temaene klimagassutslipp, klimatilpasning, jord, forurensning, kulturlandskap, naturmangfold og relaterte utfordringer. Økt kunnskap om utfordringer og tiltak, effektive virkemidler for næringsutøverne, god kunnskapsoverføring fra forskning til praktisk jordbruk og oppdatert rådgivning overfor næringsutøverne er sentrale elementer. Programmet søker også gjennom prosjektene å synliggjøre jordbrukets miljøinnsats og produksjon av miljøgoder. Ny kunnskap i prosjektene skal raskt kunne implementeres i praktisk jordbruk.

Tilskudd for genressurstiltak:

Ordningen skal styrke arbeidet med å ta vare på, utvikle og sikre bærekraftig bruk av husdyr, plante og skogtregenetiske ressurser i jord- og skogbruket. Midlene brukes dels til driftsstøtte (museer, undervisningsinstitusjoner og raselag som ivaretar genressurser og som får støtte til aktiviteten) og dels til tidsavgrensede utviklingsprosjekter. Undervisnings- og forskningsinstitusjoner er en viktig mottaker av prosjektstøtte, men prosjektstøtte søkes og tildeles for øvrig også til interesseorganisasjoner og andre som på ulike måter arbeider med genressurser for mat og landbruk. I 2019 ble det publisert en nasjonal strategi for genetiske ressurser, og det utarbeides en tiltaksplan for bevaring av genetiske ressurser for mat og landbruk.

Regionale miljøprogram (se tiltak over):

Biologisk mangfold: Tiltakene skal bidra til å ivareta utvalgte og trua naturtyper, samt andre biologisk verdifulle arealer i jordbruket. De skal også tilrettelegge for beiting og hekking av fugl på jordbruksarealer.

Skogbruk - eierstruktur og eiendomsstruktur:

Skogen i Norge blir drevet gjennom småskala- skogbruk. Dette har blant annet sammenheng med vekslende topografi, produksjonsforhold og eiendomsstruktur. I Norge finnes knapt 125 000 skogeiendommer med over 10 dekar skog. Privatpersoner eier over 97 prosent av disse eiendommene, som utgjør 81 prosent av skogarealet. I 2020 ble 84,5 prosent av avvirkningen foretatt på skogeiendommer som var eid av enkeltpersoner. Skogeierne i Norge er en uensartet gruppe, med ulike ønsker, behov og mål for forvaltning av sin skog.⁸

Skogbruk - overordnet om tiltak og virkemidler:

Gjennomføringen av norsk skogpolitikk er basert på en rekke tiltak og virkemidler.

Skogbrukstiltakene og -virkemidlene omfatter:

- lovgivning (herunder lov om skogbruk, forskrift om berekraftig skogbruk, forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier, forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket)
- skattepolitikk (skogfondsordningen)
- økonomiske støtteordninger (tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket, tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer)
- forskning/ FoU
- veiledning

Norske forpliktelser gjennom internasjonale avtaler er også tatt inn i norsk regelverk, blant annet kriterier for et bærekraftig skogbruk framforhandlet gjennom et europeisk skogsamarbeid (EUs tømmerforordning).¹

Skogbruk - juridiske virkemidler:

Lov om skogbruk med tilhørende forskrifter er juridiske virkemidler og Lov om skogbruk og forskrift om berekraftig skogbruk gjelder all skog og skogsmark i Norge.

- Lov om skogbruk har som formål å fremme bærekraftig forvaltning av skogressursene i Norge, med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping og å sikre det biologiske mangfoldet i skog, hensyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiene i skogen.⁴
- Forskrift om berekraftig skogbruk er hjemlet i lov om skogbruk og beskriver konkrete krav til miljøhensyn ved skogbrukstiltak, foryngelse etter hogst og tiltak mot skogskader.⁵

¹ <https://www.skogbruk.nibio.no/skogen-i-norge>

- Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier²
- Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket skal stimulere til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.³
- Frivillig vern er en ordning der skogeier selv tilbyr skogareal til vern. Statsforvalterens landbruksavdeling og miljøavdeling foretar en avveining av verneverdier opp mot tømmerverdier i området som tilbys til vern. Dersom området har natur- og miljøkvaliteter som tilsier vern og vernemyndighetene takker ja til tilbudet, kan området vernes som naturreservat etter naturmangfoldloven §37. Da forhandles det fram en avtale mellom skogeier og staten, som inneholder avgrensning av området, verneforskrift som regulerer bruken av området og erstatning. Sakkyndige fra skogeierorganisasjonene bistår skogeier i verneprosessen og står for kontakten med vernemyndighetene. Skogeieren kan når som helst trekke seg fra prosessen, fram til vedtak om vern er fattet.⁴

Miljøregistreringer i skog skal framskaffe informasjon om viktige miljøkvaliteter i skogen til bruk for skogeier. Kartleggingen foretas som en integrert del av skogbruksplanleggingen. Miljøregistrering i skog foretas etter den til enhver tid gjeldende MiS-instruks der kriterier for utforming av arealer med livsmiljøer er spesifisert. Registreringsmetodikken er basert på forskning som viser sammenhenger mellom arter og livsmiljøer for arter. Fra 2017 er Natur i Norge (NiN) sitt type- og beskrivelsessystem tatt i bruk ved MiS-kartlegging.⁵

Kartleggingen av miljøverdier i skog er lagt opp slik at det først foretas en omfattende registrering av livsmiljøer som er særlig viktige for biologisk mangfold. Disse registreringene inngår deretter i en prosess med prioritering og utvelgelse av arealer, der miljøverdiene skal ha spesiell beskyttelse. Utvelgelsesprosessen involverer mange aktører, blant andre skogeier, biologisk rådgiver og næringsorganisasjoner. De utvalgte arealene er sentrale både i næringens sertifiseringsordninger og i forhold til myndighetenes oppfølging av offentlig regelverk. Hittil har Norges skogeiere tatt ansvar for å forvalte i overkant av 119 000 utvalgte miljøfigurer som ble registrert i perioden 2001-2020, fordelt på over 70 000 større og mindre nøkkelbiotoper.⁶

For å stimulere skogeier til å få gjennomført miljøregistreringer i skog er kartleggingene omfattet av tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer. Etter forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering, kan det gis tilskudd til utarbeiding av skogbruksplaner og ressursoversikter, samt registrering av skog- og

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-05-28-550>

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-447>

⁴ <https://frivilligvern.no/hva-er-frivillig-vern/>

⁵ https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/skogbruksplanlegging-med-miljoregistreringer--prosess-og-metode/metode-og-instruks-for-miljoregistreringer#metode_og_instruks_for_milj%C3%B8registreringer

⁶ <https://www.skogbruk.nibio.no/skogbruksplanlegging-med-miljoregistrering>

		miljøinformasjon i denne forbindelse. I 2022 ble det utbetalt 23,6 mill kr i tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer. ⁷
3.2 Andre tiltak og virkemidler i regi av miljøforvaltningen	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p>For mål 15 har Miljødirektoratet fokusert på det som er relevant for oss å svare på. Det er andre sektormyndigheter som vil være nærmere enn oss til å svare på deler av dette målet. Siden noen regelverk miljøforvaltningen har ansvar for også stiller krav til virksomheter har vi likevel satt inn eksempler i del 3 og del 4 om tiltak og virkemidler.</p> <p>Det er flere EU-regelverk som inneholder krav til hvordan selskaper overvåker, vurderer og rapporterer på sin virksomhets effekter på miljø, klima og sosiale forhold.⁸ De mest sentrale reguleringene av disse er ikke miljøforvaltningens sektoransvar, som EU-taksonomien, aktsomhetsdirektivet og åpenhetsforordningen. Eksempler på regelverk som er miljøforvaltningens ansvar er blant annet batteriforordningen, økodesignforordningen, og forordningen om avskogingsfrie råvarer og produkter.</p> <p>Batteriforordningen skal skape gode og like rammevilkår for konkurranse, stimulere til sirkulær økonomi og redusere miljø- og sosiale problemer i hele verdikjeden for batterier, fra uttak av mineraler og råstoffer, til produksjon og design, bruk, ombruk og innsamling og behandling av avfall for materialgjenvinning av ressursene i batteriene. Naturmangfold er en av risikokategoriene selskaper skal overvåke i verdikjeden.</p> <p>I forslaget til økodesignforordning legges det også opp til å regulere hele verdikjeden til prioriterte produktgrupper³.</p>	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfylt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Ikke utfylt</p>

⁷ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/statistikk-og-utviklingstrekk/utviklingstrekk-i-skogbruket/tilskudd-til-skogbruksform%C3%A5l>

⁸ Det er ikke konkludert i vurderingene om alle disse EU-regelverkene er EØS-relevante enda.

³ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2023/februar-2023/eu-horing-om-prioriteringer-i-ny-okodesignforordning/>

	<p>I forordning om avskogingsfrie råvarer og produkter får selskaper flere forplikter knyttet til aktsomhet i hele verdikjeden, blant annet konsekvenser av selskapers virksomhet på naturmangfold. EUs forordning om avskogingsfrie råvarer og produkter har som mål å redusere global avskoging og skogforringelse, samt redusere bidraget til klimagassutslipp og tap av biodiversitet over hele verden. Medlemsstater, myndigheter og selskaper pålegges utvidede og skjerpede forplikter knyttet til aktsomhetssystem og -vurderinger i hele verdikjeden, med mulige konsekvenser av selskapers virksomhet på naturmangfold. Norges posisjon i forhold til EØS-relevans er ennå ikke besluttet</p>	
<p>3.3 Tiltak og virkemidler i kommuner og sektorer</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p>	
	<p>Blant annet ligger regelverk knyttet til forbrukere hos BFD. Og Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer ligger hos Finansdepartementet. Ser vi på indikatoren for målet vil dette være informasjon knyttet til taksonomien og bærekraftsrapportering, der Finanstilsynet vil ha best oversikt.</p>	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Skogbruk:</p> <p>For miljøforekomster som blir ivaretatt som miljøverdier etter MiS-registrering og som medfører merkostnader eller økonomiske tap for skogeier kan det gis tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket.⁹ Formålet til forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) er å stimulere til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet. NMSK-ordningen omfatter blant annet tilskudd til miljøtiltak i skog og tilskudd til skogkultur.¹⁰ Etter forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering, kan det gis tilskudd til utarbeiding av skogbruksplaner og ressuroversikter, samt registrering av skog- og miljøinformasjon i denne forbindelse. I 2022 ble det utbetalt 23,6 mill kr i tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer.¹¹</p> <p>Kommunene utfører resultatkontroll skogbruk og miljø, og rapporterer inn resultatene i Landbruksdirektoratets databaser, ved bruk av app-feltløsning for offentlig skogforvaltning (SKART) eller ved Økonomisystem for skogordningene (ØKS).</p>

⁹https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/skogbruksplanlegging-med-miljoregistreringer--prosess-og-metode/metode-og-instruks-for-miljoregistreringer#metode_og_instruks_for_milj%C3%B8registreringer

¹⁰ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-447>

¹¹ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/statistikk-og-utviklingstrekk/utviklingstrekk-i-skogbruket/tilskudd-til-skogbruksform%C3%A5l>

Kommunene lager overordnede retningslinjer for tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket, og kommunen er vedtakstilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket.

Skogbruk - sertifisering, sporbarhet og produktmerking:

Skogsertifiseringen sørger for at viktige livsmiljøer sikres eller utvikles, blant annet gjennom spesiell ivaretagelse av verdifulle biotoper. Alle de større kjøperne av tømmer i Norge krever i dag sertifisering. Selv om noe tømmer kan leveres usertifisert, for eksempel til ved eller annen lokal foredling, så vil alle skogeiere med hogstkvanta av betydning være avhengige av å levere noe av tømmeret sitt til en kjøper som krever sertifisering av skogeiendommen. I praksis blir en skogeier først medlem av en PEFC-sertifisert gruppe når det skal skje en hogst på eiendommen. Forpliktelsene til å følge skogstandarden gjelder på hele eiendommen fram til eventuelt opphør av medlemskap i den sertifiserte gruppen.

Rundt 40 000 skogeiendommer omfattes av PEFC-sertifiseringen. Av Norges totale produktive skogareal på 83 millioner dekar, hvor skogbruk i all hovedsak drives, er 60 millioner dekar, altså 75 prosent av arealet, PEFC-sertifisert.

Grunnlaget for skogsertifiseringen i Norge ble lagt gjennom prosjektet Levende Skog. Levende Skog ble startet opp i 1995 som følge av økt internasjonal oppmerksomhet på skog- og miljøspørsmål, blant annet i papirmarkedet og norsk skogbruks eget ønske om og vilje til å drive en langsiktig og ansvarlig skogforvaltning. Levende Skogs standarder for et bærekraftig skogbruk var ment for å brukes i sertifiseringssammenheng, uavhengig av valg av sertifiseringssystem. Levende Skogs sertifiseringsutvalg, som ble opprettet i samråd med miljø- og friluftsansjonene, utredet og kom med anbefalinger om hvordan skogsertifiseringen kunne organiseres i Norge.

Ved utgangen av år 2000 var praktisk talt hele det norske skogbruket sertifisert etter dette opplegget. Sertifiseringen skjedde i all hovedsak i form av gruppesertifisering, der skogeierforeningene (nå skogeierandelslagene) og andre tømmerkjøpere ble sertifisert etter Levende Skogs skogstandarder og miljøstyringssystemet ISO 14001.

Gruppesertifiseringen innebærer at skogeiere som vil selge tømmer forplikter seg, enten gjennom en egen avtale eller gjennom tømmerkontraktene, til å følge skogstandarden. Forpliktelsen er knyttet til forvaltningen av hele skogeiendommen og ikke bare den enkelte drift. Systemet med sertifisering etter Levende Skogs standarder og ISO 14001 ble i 2000 godkjent under «Programme for the Endorsement of Forest Certification», PEFC, som er verdens største internasjonale skogsertifiseringssystem.

Det er i dag to ulike sertifiseringsordninger for skog i Norge, Norsk PEFC skogstandard (Programme for the Endorsement of Forest Certification) og FSC (Forest Stewardship Council). Nesten alle skogeiendommer med skogsdrift etter år 2000 omfattes av PEFC-sertifiseringen. Til nå utgjør dette rundt 40 000 skogeiendommer med til sammen 73

millioner dekar skog, hvorav 60 millioner dekar er produktiv skog. Omtrent 200 skogeierdommer er dobbeltsertifisert gjennom både PEFC og FSC.¹²

Norsk PEFC *Skogstandard* er nylig revidert, og inneholder fra mars 2023 30 kravpunkter til skognæringen.¹³ Bak Norsk PEFC Skogstandard ligger en bred deltakelse med 15 organisasjoner innen skogbruksnæringen, miljøvern og friluftsliv. I de 30 kravpunktene er det økt fokus på framtidsskogen og skjerpede krav som skal sikre det biologiske mangfoldet i skog og friluftslivsinteressene lokalt.

PEFC *Sporingssertifisering* gir uavhengig tredjepartskontroll på at tre kommer fra bærekraftig forvaltet skog. Alle ledd av produsenter og forhandlere i kjeden må være sporbarhetsertifisert. Dersom et ledd ikke er sertifisert brytes sporingskjeden og produktet kan ikke selges som PEFC-sertifisert. PEFC Sporingsstandard beskriver kravene til sporing av tre som produsenter og forhandlere må oppfylle for å bli sertifisert. Standarden inneholder krav på fire hovedområder; ledelsessystem, aktsomhetsvurdering, metode for sporing samt dokumentasjon og deklarerer.¹⁴

PEFC-*merket* er et registrert varemerke med internasjonal anerkjennelse. Alle sertifiserte bedrifter, merkeiere og andre organisasjoner kan få tilgang til bruk av PEFC-merket ved å inngå lisensavtale med PEFC Norge. PEFC MerkestANDARD beskriver kravene til merking og bruk av PEFC-merket for å sikre at markedet får enkel og god informasjon om produktets opprinnelse.¹⁵

Forest Stewardship Council (FSC) er et av de dominerende *internasjonale* skogsertifiseringssystemene, og er mye brukt i produktmerking. I Norge er omtrent fem prosent av tømmeret som omsettes FSC-sertifisert, mens resten er sertifisert ved PEFC. FSC- og PEFC-sertifisering stiller tilnærmet de samme kravene til hvordan skogbrukstiltak skal gjennomføres. Den viktigste forskjellen mellom de to sertifiseringssystemene er at det på alle FSC-sertifiserte eiendommer i tillegg til nøkkelbiotopene skal utarbeides en forvaltningsplan med kartfesting av arealer avsatt til biologisk mangfold. Siden det foreløpig ikke finnes en egen norsk FSC-standard, har FSC internasjonalt godkjent kravene for å levere norsk tømmer som FSC Controlled Wood fra norske skoger. Det arbeides med å utarbeide en FSC-standard for norsk skogbruk, og det skal etableres et FSC-kontor i Norge.⁶

Skogbruk - Informasjon til forbrukere:
Merking av produkter som inneholder PEFC- eller FSC-sertifisert tømmer gir forbrukere

¹² <https://www.skogbruk.nibio.no/sertifisering-av-skog>

¹³ <https://pefc.no/vare-standarder/norsk-pefc-skog-standard>

¹⁴ <https://pefc.no/vare-standarder/pefc-sporings-standard>

¹⁵ <https://pefc.no/vare-standarder/pefc-merke-standard>

		nødvendige opplysninger for å fremme bærekraftige forbruksmønstre og kan bidra til at forbrukerne tar informerte beslutninger om å kjøpe produkter basert på sertifiserte råvarer i stedet for produkter laget av ikke-sertifiserte råvarer. Dette under forutsetning av at forbrukerne er kjent med sertifiseringsordningene og -merkene.
3.4 Måloppnåelse	A) Hvordan vurderer man effekten av disse tiltakene og virkemiddelbruken?	
	De nevnte EU-regelverkene stiller flere rapporteringskrav for virksomheter som skal bedre transparens på hvilken påvirkning virksomheten har på blant annet naturmangfold	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet:</p> <p>Effekt av</p> <p>- tiltak jordbruk:</p> <p>Effekten av tiltakene måles gjennom søknader til regionalt miljøprogram og dermed gjennomførte tiltak. Tiltakene er arealbaserte (meter eller dekar). NIBIOs landskapskartleggingsprogram 3Q blir brukt til blant annet å overvåke biologisk mangfold gjennom kobling til arealstruktur, ved å se på mengde, fordeling og mangfold av ulike typer leveområder.</p> <p>- virkemidler jordbruk:</p> <p>Virkemiddelbruken i Regionalt miljøprogram blir vurdert årlig og instruksjonen med mulige tiltak blir rullert hvert tredje år. I arbeidet med rulleringen, blir tiltaksgjennomføring og måloppnåelse vurdert.</p> <p>Skogbruk:</p> <p>Status og utviklingstrekk fra resultatkontroll skogbruk og miljø tyder på en positiv utvikling for enkelte av variablene som omfattes av kontrollene, slik som omfang av arealer med miljøregistreringer før hogst. Det samme gjelder oppfyllelse av foryngelsesplikt etter hogst.¹⁶</p>
	B) Systemer for å måle progresjon og effekt	
		<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet:</p> <p>Jordbruk:</p> <p>Systemet for RMP ligger i fagsystemet Estil hos Landbruksdirektoratet.</p> <p>Skogbruk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resultatkartlegging i skogbruket • Landsskogtakseringen <p>Landbruksdirektoratets statistikk over skogbruksaktivitet</p>
3.5 Vurdering av situasjonen i 2030 med	A) Situasjonen i 2030 med videreføring av iverksatte tiltak og virkemidler (dvs. 0-alternativet).	
		Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt

¹⁶ <https://www.skogbruk.nibio.no/miljohensyn-ved-hogst-og-skogkultur>

eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler (0-alternativ)	Ikke utfyllt	Landbruksdirektoratet: Skogbruk: I 2030 vil situasjonen trolig være forbedret, ettersom kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for beslutninger i norsk skogbruk forbedres kontinuerlig. Revisjon av MiS-metodikk, tilpasning av juridiske og økonomiske virkemidler og et økende fokus på avskoging er eksempler.
	B) Situasjonen i 2030 med planlagte tiltak og virkemidler.	
	Ikke utfyllt	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Forbedret situasjon. Revisjon og endring av forskrift om berekraftig skogbruk pågår. Planlagte utredninger og forskningsprosjekter vil øke kunnskapsgrunnlaget for skogbruket
Tiltak og virkemidler for å nå målet (delopdrag 3, 5 og 6)		
4.1 Bruk av eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?	A) Eksisterende tiltak og virkemidler som er/kan være særskilt effektive for å nå målet, eller planlagte tiltak og virkemidler med potensial for god effekt, på kort (2030) og lengre (2050) sikt.	
	Det er positivt at det også i miljøregelverk stilles aktsomhetskrav og andre krav til virksomheters påvirkning på naturmangfold. Mesteparten av disse kravene ligger likevel i regelverk som er andre sektormyndigheters ansvar, som i åpenhetsloven, aktsomhetsdirektivet og åpenhetsforordningen. I rekken av EU-reguleringer som utvikles er det positivt at det stilles krav til virksomheter og deres påvirkning på naturmangold.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Eksisterende tiltak og virkemidler for skogbruket i Norge vil bidra til måloppnåelse. Lovverket og skogbruksnæringens sertifiseringskrav (PEFC og FSC) er viktige, samtidig som skogbrukets tilskuddsordninger er viktige for måloppnåelsen. <ul style="list-style-type: none"> Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) har til formål å stimulere til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.¹⁷ Reindrift: Åpenhetsloven pålegger større virksomheter å gjøre aktsomhetsvurderinger av deres virksomhets påvirkning for menneskerettigheter (som i reindriftskonteksten hovedsakelig refererer til reduksjon/foringelse av beiteområder), og pålegger å kommunisere med berørte interessenter om dette. Samtidig gir det rett til innsyn i privat virksomhet. Innføringen av åpenhetsloven kan ha en potensiell positiv effekt for innsyn i privat virksomhet som kan berøre reindriftsinteresser. Det er flere lovverk som har relevans for næringslivets inngrep i reindriftens beiteområder (og derved deres effekt på naturmangfoldet som utgjør beitet): <ul style="list-style-type: none"> Plan- og bygningsloven

¹⁷ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-447>

		<ul style="list-style-type: none"> • Ilo konvensjon nr. 169 (art 6 om konsultasjoner, 14 og 15 om eiendom). • Reindriftsloven (§ 63) • Finnmarksloven • Reindriften arealbrukskart og distriktsplaner (ved utarbeidelse av kommunale og nasjonale planer) • Konsekvensutredningskonflikten (For hvilke tiltak som krever konsekvensutredning når det har påvirkning på miljø §8 mfl) • Sameloven kapittel 4 <p>Nærmere beskrivelse av disse finnes i veileder utformet av Landbruks- og matdepartementet¹⁸.</p>
<p>B) Eksisterende tiltak og virkemidler som kan gi bedre effekt enn i dag dersom de gjennomføres/brukes i større omfang og/eller forvaltes på en annen måte</p>		
	<p>En del krav knyttet til åpenhetsloven, aktsomhetsdirektivet og åpenhetsforordningen, som i dag gjelder for større virksomheter, kommer over tid til å også gjelde andre og mindre virksomheter. Det vil være positivt for naturmangfold siden økonomien består av mange små og mellomstore selskaper.</p>	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Økt omfang av skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i skog, i områder som ikke har blitt kartlagt med miljøregistreringer fra før, vil bidra til økt effekt av virkemidlene.</p> <p>Tilskuddsordning til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer bør styrkes med økte økonomiske rammer.</p> <p>Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket bør styrkes med økte økonomiske rammer På denne måten kan bruken av begge tilskuddsordningene øke, slik at skogbruket i økt grad oppnår formålene med tilskuddsordningene.</p>
<p>C) Hvilke positive og negative virkninger har tiltakene og virkemiddelbruken beskrevet over for klima og klimatilpasning</p>		
	<p>I batteriforordningen ligger det krav om at både klima og naturmangfold er risikokategorier som selskaper skal overvåke i verdikjeden. Kravene som kommer gjennom batteriforordningen, skal derfor være positivt både for natur og klima. I forordning om avskogingsfrie råvarer og produkter reguleres virksomheter i kjøp og salg med råvarer og produkter som typisk kommer fra avskogingsområder. Dette er både naturmangfoldtiltak og klimatilpasning ettersom mindre avskoging betyr mindre naturødeleggelse og mer opptak av karbon.</p>	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Økt grad av gjennomføring av skogbrukstiltakene, jf. <i>Klimatiltak i Norge mot 2030 (M-2539, 2023)</i>, <i>Tiltaksanalyse for skog- og arealbrukssektoren (M-2493, 2023)</i> og <i>Klimakur 2030 (M-1625, 2020)</i>, er viktige for å øke CO₂-opptaket i skog og på den måten begrense klimaendringene. Netto CO₂-opptak i levende biomasse i norske skoger har de siste årene vært i størrelsesorden 25 til 32 mill. tonn årlig, som tilsvarer omtrent halvparten av de samlede, norske</p>

¹⁸ Veileder, Reindrift og plan og bygningsloven, Landbruks- og matdepartementet, 2022

		<p>klimagassutslippene. Bruk av trevirke og trebaserte produkter, framfor produkter basert på ikke-fornybare ressurser, kan videre bidra til varig lagring av karbon og til å erstatte mer klimabelastende energibærere og bygningsmaterialer. Skogens rolle i klimasammenheng er blitt en av skogens viktigste samfunnsfunksjoner.¹⁹</p>
	D) Tiltak og virkemidler som bør videreføres	
	Tiltak og virkemidler gjennom nasjonale regelverk og EU regelverk som bidrar til å øke gjennomsiktighet og ansvarliggjøre virksomheter for deres aktivitets' påvirkning på naturmangfold bør alle videreføres.	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Alle eksisterende tiltak og virkemidler bør videreføres, da de fortsatt vil bidra til måloppnåelse. (ref. C)</p>
	E) Eksisterende tiltak og virkemidler som trolig vil være utilstrekkelige eller mindre effektive for å nå målet	
	Ikke mulig for oss å vurdere om tiltak som finnes i dag som ikke ligger hos miljøforvaltningen er gode nok.	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Ikke utfyllt</p>
	F) Mangler det generelt tiltak og virkemidler for å kunne nå målet, eller mangler din sektor tiltak og virkemidler til å nå målet?	
	Målet og tiltak/virkemidler hører bedre hjemme under andre sektormyndigheter, og det vil derfor være andre sektormyndigheter som svarer på dette.	<p>Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt</p> <p>Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Den juridiske beskyttelsen av skogarealene i Norge mot avskoging for omdisponering til annen arealbruk er ikke tilstrekkelig.</p>
4.2 Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?	A) Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå målet på kort sikt (til 2030) og på lengre sikt (2050).	
	<p>Det kan utvikles tiltak nasjonalt for å sørge for etterlevelse av EU krav. Det er mulig det er behov for å også vurdere nasjonale krav eller andre virkemidler utover kravene til EU. I hvor stor grad dette trengs for å nå mål 15 er det krevende å svare på.</p> <p>EUs forordning på avskogingsfrie råvarer og produkter erstatter EUs tømmerforordning. Meld. St. 19 (2019-2020) peker på avskoging og ulovlig hogst som et fokusområde. En vurdering om eventuell implementering av ny forordning i Norge vil være vesentlig for oppfølging av handel med bla. tømmer og treprodukter både på kort og lang sikt (se mål 5).</p>	<p>Statistisk sentralbyrå: Per i dag finnes det ikke noen offentlig statistikk og analyse av næringslivets bærekraftsrapportering. Ellers vil nok Naturrisikoutvalget komme med innspill til mål 15.</p> <p>Landbruksdirektoratet: Reindrift: Gjennomgang på sammenhengen mellom næringslivets naturinngrep og urfolks menneskerettigheter. Muligens forbedring av kommunikasjon, evalueringsprosedyrer og konsultasjon med interessenter. Økt kunnskap om reindriftens bruk av utmark. Det finnes gode verktøy (digitale kart) men kanskje manglende kunnskap om disse verktøyene blant kommuner og næringsliv.</p>
	B) Hvilke oppgaver og ansvar bør nasjonale og regionale myndigheter ha, hva bør kommuner gjøre, og hva kan forventes av befolkningen?	

¹⁹ <https://www.skogbruk.nibio.no/mlsettinger-og-virkemidler>

	Det bør settes tydelige krav i lovverket som følges opp av nasjonale myndigheter.	Statistisk sentralbyrå: Offentlig sektor og annet næringsliv enn finansbransjen har også påvirkning på og avhengighet av natur gjennom bl.a. arealbruk som det ikke rapporteres på.
		Landbruksdirektoratet: LDIR ser ikke behov for å gjøre endringer på dette.
	C) Positive og negative virkninger av tiltakene og virkemiddelbruken over for klima og klimatilpasning	
	Ytterligere tiltak og virkemidler for å nå mål 15 bør ses i sammenheng med tiltak og virkemidler for klima og klimatilpasning, da flere tiltak vil bidra både til måloppnåelse for mål 15 og være klimatiltak.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Ikke utfyllt
4.3 Forutsetninger for vellykket gjennomføring av tiltak og virkemidler	A) Hvilke forutsetninger (for eksempel ressurser, politikk, lovverk, samfunnsendringer, tverrsektorielt samarbeid) og hvilken forvaltningspraksis må være på plass for at en skal kunne gjennomføre tiltakene og virkemidlene over?	
	Vi må gjennomføre EØS-relevant EU-regelverk effektivt og korrekt slik at aktører i Norge må etterleve de samme kravene som i EU.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt
	Implementering av ny forordning på avskoging vil innebære behov for ressurser og tverrsektorielt samarbeid, særlig på tilsynsområdet (se også mål 5).	Landbruksdirektoratet: Skogbruk: <ul style="list-style-type: none"> • En viktig forutsetning er kunnskap og erkjennelse av at det er et behov for å endre lovverket med tanke på bevaring av skogarealene til fortsatt skogproduksjon i framtiden. • Prioritering av tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket vil fortsatt være viktig. • Tverrsektorielt samarbeid og tverrsektoriell kunnskapsdeling vil være viktig. • Etablering av nasjonal strategi for å ivareta skogarealene for fortsatt skogproduksjon, både av hensyn til klima og av hensyn til det biologiske mangfoldet.
	B) Gitt at tiltakene og virkemidlene som er foreslått over, skal iverksettes, hvordan kan din sektor legge til rette for og hva kan din sektor gjøre for å sikre at disse blir gjennomført?	
	Miljøforvaltningen bidrar med miljøfaglig støtte til andre sektorer i regulering av f.eks. finansaktører, som for EU-taksonomien. For å nå mål 15 må flere sektorer sammen legge til rette for måloppnåelse.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Tverrsektorielt samarbeid og kunnskapsdeling Bidra til etablering av nasjonal strategi for å ivareta skogarealene for fortsatt skogproduksjon

4.4 Måloppnåelse	Hva mangler ev. for å kunne måle progresjon mot målet og effekt av tiltakene og virkemiddelbruken? Trengs det ny kartlegging, overvåking, nye systemer eller annen kunnskap?	
	I EU stilles det i regelverksutvikling under den grønne given flere og tydeligere rapporteringskrav som er helt nødvendig for å nå mål 15.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Etablere systemer for mer detaljert og hyppigere kartfesting av arealbruksendringer som reduserer jord- og skogbruksarealene. Slike systemer vil gi grunnlag for overvåking av utvikling i tilstand/måloppnåelse
4.5 Vurdering av situasjonen i 2030 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn	Ikke utfyllt	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Forbedret situasjon, økt beskyttelse av skogarealene for fortsatt skogproduksjon, bedre overvåking, mer kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for beslutninger i det norske skogbruket forbedres kontinuerlig.
4.6 Vurdering av situasjonen i 2050 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn	Store multinasjonale selskaper utgjør en stor del av aktiviteten i verdensøkonomien, og å etterleve tiltak er helt nødvendig for å unngå fortsatt tap av naturmangfold.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Skogbruk: Se 4.5
4.7 Har Norge særlig gode eller dårlige forutsetninger for å nå dette målet?	Ikke utfyllt	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: Norge vil ha svært gode forutsetninger for å nå mål 15. Økonomi, befolkningens tillit til myndighetene, demokratiske prosesser, kunnskapsnivå, befolkningens interesse for å handle bærekraftig (miljøsertifiserte miljømerkede produkter) og åpenhet omkring datakilder kan bidra til måloppnåelse.
4.8 Konklusjon	Gitt vurderingene i del 4, oppsummer kort i hvilken grad (lav-middels-høy) Norge vil være i stand til å nå Kunming-Montreal-målet?	
	Om vi skal nå mål og krav i EU-regelverk knyttet til aktiviteten til virksomheter og deres påvirkning på naturmangfold, må vi følge opp regelverkene, og sette i gang effektive tiltak.	Statistisk sentralbyrå: Ikke utfyllt Landbruksdirektoratet: For skogbruket forventer vi at måloppnåelsesgraden av mål 15 vil være høy. Både myndighetene og tømmermarkedet stiller krav om bærekraftig forvaltning av skog. I tillegg kan produktmerking for bærekraftig forvaltet skog og forbrukeres interesse for å handle sertifiserte produkter bidra til måloppnåelse.